

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

Global utbredelse

Dompapen har en transpalearktisk utbredelse som strekker seg fra De britiske øyer i vest, gjennom store deler av Europa og i et bredt belte gjennom Nord-Russland og Sibir til Kamtsjatka og Det okhotske hav i øst. Den europeiske populasjonen har sin sørgrense i Nord-Spania samt de sørlige deler av Italia og Balkan. I Asia strekker utbredelsen seg sørover mot Tyrkia, Kaukasus, Iran, Mongolia, Ussuri-området og Japan.

Dompapen danner en rekke underarter innenfor sitt utbredelsesområde. I Norge ruger nominatunderarten.

Norsk utbredelse og habitatvalg

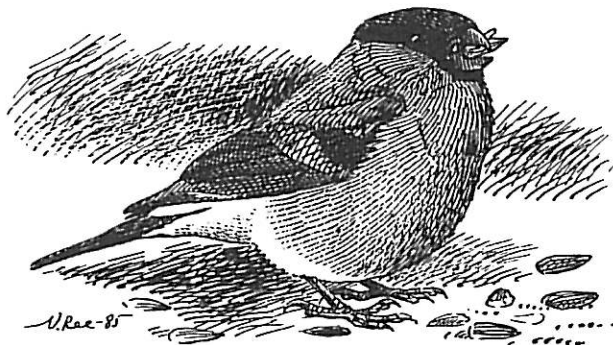
Dompapens forekomst i vårt land følger i stor grad barskogens utbredelse, men med vekslende bestandsstørrelser. Den er mest tallrik på Østlandet og i trøndelagsfylkene. Bestandstettheten er liten i glissen fjellskog. På Sør- og Vestlandet har arten en vid utbredelse, men store topografiske variasjoner gjør at arten her får en mer oppstykket hekkeutbredelse. Den omfattende skogreisningen på Vestlandet etter siste verdenskrig, med et tilplantet granskogareal på over 100.000 hektar (Norsk Institutt for Jord- og Skogkartlegging 1989, 1991), har utvidet artens hekkemuligheter. I våre tre nordligste fylker avtar tilgangen på egnete biotoper, men også her er den vanlig utbredt i de fleste skogkledte dalfører og skogreisningsstrøk. I kystdistriktene er den bl.a. funnet hekkende i plantefelt av sitkagran (K.-B. Strann pers. medd.).

Selv om dompapen hører til våre typiske barskogsfugler i hekkesesongen, foretrekker den ofte nåleskog med noe lauvinnslag, eller områder med lauvskogforekomster i nærheten. Dette er også kjent fra andre land (Dybbro 1976). I Nord-Norge hekker den regelmessig i ren bjørkeskog, gjerne kombinert med et frodig feltsjikt av einer. I fjellbjørkeskogen i Sør-Norge påtreffes den bare unntaksvis. Hekking i parker og nær bebygde strøk er kjent fra f.eks. Tøyenparken i Oslo.

Tette ungskogfelt av gran blir oftest foretrukket som reirplass. Reiret plasseres da gjerne bare et par meter over bakken. Den kan også velge seg ut tette kroner på store bartrær. Einerbusker og små bergavsatser, ofte med en del skjermende vegetasjon, er andre kjente hekkeplasser. Reirplassering i lauvtrær er mer sjelden.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Dompapens levesett, både i og utenom hekketida, gjør bestandsundersøkelser svært vanskelige. Antall par er tidligere anslått til et sted mellom 100.000 - 500.000, noe som viser at en har få og usikre talloppgaver å støtte seg til. Bestandsendringer blir av samme årsak vanskelig å konstatere. Det er imidlertid en generell oppfatning at dompapen har vist en positiv bestandsutvikling de siste tiårene. I skogreis-

ningsstrøk, både på Vestlandet og i Nord-Norge, har den fått bedre hekkebetingelser (Carlsson m.fl. 1988, K.-B. Strann pers. medd.). I Finnmark er den blitt stadig vanligere (Frantzen m.fl. 1991).

I fruktdistrikter, spesielt på Vestlandet, gjør dompapen en del skade både på avling og ved å spise fruktknopper. Dette utsetter arten for en del beskatning.

Hekkebiologi

Dompapen gjør lite av seg i hekketida, og fuglens stillferdige opptreden ved reiret gjør at få har funnet det. Hunnen står for reirbyggingen og er trolig også alene om rugingen (ca. 13 døgn). Begge kjønn mater ungene som har en reirtid på 16-18 dager. Matingen skjer som oppgulp fra kro og svelg. Dompapen har utviklet en sterk parbinding. Hannen følger trofast hunnen under hele reirbyggingsfasen. I ungeperioden opptrer de ofte sammen både under næringsøk og ved reiret.

Eggleggingstidspunktet varierer en del, alt etter landsdel og beliggenhet, men skjer vanligvis i tidsrommet fra slutten av april til begynnelsen av juni. To kull forekommer, men en vet lite om hyppigheten av dette i de forskjellige landsdeler.

Ungene føres vanligvis med mye frø. Insekter, edderkopper og snegler står på matseddelen, men andelen av dette later til å variere fra par til par.

Trekkforhold

Stordelen av bestanden tilbringer vinteren i Norge. Dompapen trekker da gjerne ut av barskogområdene og streifer omkring i småflokker i kulturlandskapet og inn mot villabebyggelse. Den livnærer seg på denne tida mye av frø og knopper, gjerne også forskjellige bærsorter og frukter, om dette er tilgjengelig. Den finner raskt fram til fôringsplasser og blir ofte fast gjest på steder hvor det legges ut solsikkefrø. Dompapens forhold til julenek er velkjent.

En del dompapper trekker ut av landet på senhøsten og kan i enkelte år opptre invasjonsartet på trekklokaliteter med strategisk beliggenhet, f.eks. Revtingen på Jæren. De fleste trekker sørover til Sverige og Danmark og det nordlige Europa.

Jon Opheim

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

374 ● Konstatert hekking

576 ● Sannsynlig hekking

466 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

